

**ՀՀ ԿԳՄՍՆ «Մարտոկոմ Տ. Աբրահամյանի անվան
ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱՉՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

**Թեմա- Ուսուցչի կողմից երեխաների ուսումնառության
ընթացքում նկատված կրթական կարիքների
բացահայտում**

Դպրոց- Բարձրուկու միջնակարգ դպրոց

Ուսուցիչ- Օֆելյա Մելքոնյան

Ղեկավար- Օհանեսյան Կիմա

ՎԱՅՔ 2023

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
1. Կրթական կարիքների ուսումնասիրություն.....	4
2. Կրթական կարիքների կարևորությունն ու սահմանումները.....	6
3. Կրթական կարիքների զարգացման փուլերը.....	8
4. Կրթական կարիքների բացահայտման մեթոդները.....	11
Եզրակացություններ.....	14
Գրականության ցանկ.....	15

Ներածություն

Կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը արդիական է ինչպես գիտական-տեսական, այնպես էլ գործնական իմաստով: Կրթական կարիքների տեսական ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս խորացնել անձի կառուցվածքի, նրա գործունեության, ապրելակերպի գիտական ըմբռնումը: Սրան զուգահեռ արդիական է առանձին սոցիալական խմբերի և համայնքների կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը: Այս տեսակի գիտելիքները պատկերացում են տալիս խմբային կարիքների առանձնահատկությունների մասին՝ կրթական գործունեության դրդապատճառային և արժեքային կարգավորող մեխանիզմների մասին և հնարավորություն է տալիս բացահայտել դրա տիպաբանական առանձնահատկությունները: Բացի այդ, նպատակահարմար է ուսումնասիրել խմբի կրթական կարիքները՝ որպես սոցիալական համայնքի զարգացման գործոն, սոցիալական տարբերակման, սոցիալական շարժունակության, վերարտադրության և փոփոխության պայման:

Կարիքների ուսումնասիրման խնդիրը փիլիսոփայական, հոգեբանական, սոցիալական, մանկավարժական և տնտեսական գիտելիքների համակարգում ամենահրատապներից մեկն է: Ուսումնական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումն ու իրականացումը չեն կարող հիմնված չլինել որոշակի կրթական հասարակության շրջանակներում փոխազդող սոցիալական դերակատարների կարիքների վերաբերյալ բովանդակալից պատկերացումների վրա:

Աշխատանքում կատարվել է «կրթական կարիքներ» հասկացության տեսական վերլուծություն (մանկավարժական, սոցիոլոգիական և հոգեբանական ասպեկտների շրջանակներում) այնպիսի կատեգորիաների սահմանման միջոցով, ինչպիսիք են «կարիք», «անձնական կրթական կարիք»: Քանի որ կարիքների մասին տեսական գիտելիքները անհատականության տեսության հիմքն են, կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս վերլուծել անհատի գործունեությունը որոշող սուբյեկտիվ գործոնները, նկարագրել նրա կրթական գործունեության բնույթը, ուսումնասիրել ամենակարևոր խթաններն ու պայմանները:

1. Կրթական կարիքների ուսումնասիրություն

Կրթության ոլորտում առկա իրավիճակը բնութագրվում է առաջին հերթին ցանկացած տեղեկատվության, կրթության տարբեր մեթոդների և ձևերի առկայությամբ: Յուրաքանչյուրը կարող է ստանալ իր հարցի պատասխանը և տիրապետել իրեն հետաքրքրող առարկաներին ու տեսություններին: Սովորողը դառնում է իր կրթության ակտիվ սուբյեկտը՝ վերահսկելով և կարգավորելով այս գործընթացի ամբողջ ընթացքը:

Այս պայմաններում ուսուցիչը կարող է հայտնվել դժվարին վիճակում, քանի որ նրա խնդիրն է սովորեցնել երեխաներին մասին, ինչ նրանք չեն կարող ինքնուրույն գտնել և անել առանց նրա օգնության, հակառակ դեպքում նա հայտնվում է տեղեկատվության փոխանցողի դերում, որը սովորողները կարող են ստանալ առանց նրա: Դա անելու համար ուսուցիչը պետք է հստակ սահմանի ուսանողների հետ իր փոխգործակցության առարկան:

Այս առումով մեզ օգտակար և կառուցողական է թվում կրթական կարիքների գաղափարը, այսինքն՝ կարիքները, հետաքրքրությունները, հարցերը, իրավիճակները, թեմաները, ցանկությունները, ձգտումները, հակասությունները, դժվարությունները, առաջադրանքն: Կրթական կարիքները մանկավարժական գործընթացի շարժիչ ուժն են:

Կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը արդիական է ինչպես գիտական-տեսական, այնպես էլ գործնական իմաստով: Կրթական կարիքների տեսական ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս խորացնել անձի կառուցվածքի, նրա գործունեության, ապրելակերպի գիտական ըմբռնումը:

Մրան զուգահեռ արդիական է առանձին սոցիալական խմբերի և համայնքների կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը: Այս տեսակի գիտելիքները պատկերացում են տալիս խմբային կարիքների առանձնահատկությունների մասին՝ կրթական գործունեության դրդապատճառային և արժեքային կարգավորող մեխանիզմների մասին և

հնարավորություն է տալիս բացահայտել դրա տիպաբանական առանձնահատկությունները: Բացի այդ, նպատակահարմար է ուսումնասիրել խմբի կրթական կարիքները որպես սոցիալական համայնքի զարգացման գործոն, սոցիալական տարբերակման, սոցիալական շարժունակության, վերարտադրության և հասարակության սոցիալական կառուցվածքի փոփոխությունների պայման:

Պակաս նշանակալի չէ կրթական կարիքների ուսումնասիրությունը՝ որպես կրթական ոլորտը կարգավորելու մեխանիզմ, վերլուծելով նրանում ստեղծված իրավիճակը, որոշելով հանրային կարծիքի դերը կրթության զարգացման գործում և նրա առանձին ենթահամակարգերի փոփոխությունների դինամիկան:

Կարիքների ուսումնասիրման խնդիրը փիլիսոփայական, հոգեբանական, սոցիալական, մանկավարժական և տնտեսական գիտելիքների համակարգում ամենահրատապներից մեկն է: Ուսումնական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումն ու իրականացումը չեն կարող հիմնված չլինել որոշակի կրթական հասարակության շրջանակներում փոխազդող սոցիալական դերակատարների կարիքների վերաբերյալ բովանդակալից պատկերացումների վրա:

Հարկ է նշել, որ կարիքների խնդրին փիլիսոփայական և սոցիոլոգիական մոտեցումները համահունչ են հոգեբանական մոտեցմանը: Եթե սոցիոլոգիան ուսումնասիրում է մարդկանց սոցիալական կարիքները՝ հաղորդակցության, ինքնապահպանման, ինքնահաստատման, ինքնազարգացման, ինքնարտահայտման անհրաժեշտությունը, ապա հոգեբանությունն ուսումնասիրում է կարիքը՝ որպես գործունեության աղբյուր, անհատի վարքագծի բուն պատճառը: Հոգեբանական գիտության մեջ ուշադրությունը կենտրոնացած է անհատի կարիքների կառուցվածքի և զարգացման մակարդակի վրա:

2. Կրթական կարիքների կարևորությունն ու սահմանումները

Կարիքների կարևորությունն ընդգծել է Ա. Ն. Լեոնտևը, ով գրել է, որ դրանք ցանկացած գործունեության առաջին նախապայմանն են և մարդու գոյության հիմնարար պայմանը:

Սովորողների կրթական մոտիվացիայի ձևավորման հետ կապված դժվարությունները մենք հակված ենք վերագրել կրթական կարիքների հետ աշխատելու թերություններին: Այսպիսով, մեր պատկերացումն այն է, որ հաջող ուսուցումը սովորողների կրթական կարիքների բավարարման արդյունք է:

Մանկավարժության համար շատ կարևոր է կարիքների վերլուծությունը որպես անձի և սոցիալական խմբերի նպատակային գործունեության ներքին աղբյուր, քանի որ դա թույլ է տալիս որոշել նրանց նպատակային կողմնորոշումը: Մինևույն ժամանակ, դա հնարավորություն է տալիս բացահայտել սոցիալական կարիքների հետ անհատի կարիքների համընկնման աստիճանը:

Կրթական կարիքների նկատմամբ մանկավարժական մոտեցման էությունը հետևյալն է.

1. կրթական գործընթացի հիմնական առարկաների (դասավանդման և ուսուցման) հետ կապված կրթական կարիքների ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը.
2. ուսումնական հաստատության ներքին և արտաքին գործունեության քաղաքականության և ռազմավարության որոշման անհրաժեշտությունը՝ էլնելով բացահայտված կարիքներից.
3. կրթական գործընթացի բոլոր առարկաների կրթական կարիքների ձևավորման և բավարարման համար մանկավարժական պայմանների մշակման անհրաժեշտությունը.

Խնդրի մանկավարժական ուսումնասիրությունը շատ արժեքավոր նյութ է տալիս կրթության հետագա բարեփոխման համար, քանի որ այն շարունակելուց առաջ անհրաժեշտ է իմանալ կրթական գործընթացում ընդգրկված սոցիալական

համայնքների կարիքները և միայն դրա հիման վրա կատարել դրանում անհրաժեշտ վերափոխումները:

Բացի այդ, մանկավարժական գիտության տեսանկյունից կրթության անհրաժեշտությունը կրթական գործընթացի առարկայի մոտիվացիոն մեխանիզմի տարր է, մեխանիզմ, որը ներառում է այս առարկայի կարիքները, նրա հետաքրքրությունները, արժեքային կողմնորոշումները, շարժառիթները և նպատակը: գործունեության [1]. Նման մեխանիզմի առկայությունը, որի հիմնական տարրը կարիքներն են, հանդիսանում է կրթական գործընթացի կառավարման գործոն՝ նպաստելով անհատի զարգացմանն ու ինքնազարգացմանը:

Ն.Վ.Վասիլենկոն կրթական կարիքները սահմանում է հետևյալ կերպ. «Իր հիմքում «կրթական կարիքների» հայեցակարգի բովանդակությունը նշանակում է այն հարցերի պատասխանը, թե ինչու է մարդուն անհրաժեշտ կրթություն և ինչպիսի կրթություն է պետք: Ընդհանուր դեպքում կրթական կարիքները հասկացվում են որպես անհրաժեշտություն, որ մարդը ձեռք բերի իրեն անհրաժեշտ կոմպետենտությունը՝ լուծելու կենսական խնդիրներ՝ ինչպես անձնական, այնպես էլ մասնագիտական: Նույն անձի կյանքի ընթացքում կրթական կարիքների փոփոխություն է տեղի ունենում՝ կախված այն իրավիճակից, որում նա հայտնվում է»:

Լայն իմաստով կրթական կարիքները գործում են ոչ միայն որպես անձի զարգացման միջոց, այլ նաև որպես այլ կարիքները բավարարելու միջոց: Կրթական կարիքը նպաստում է մարդու մշակութային մակարդակի բարձրացմանը և հնարավորություն է տալիս իրացնել նրա էական ուժերը: Ներկայումս ոչ միայն ինքնակրթությունը, այլև դրա անհրաժեշտությունը գնալով ավելի արժեքավոր է դառնում: Սակայն այն չի կարող ձևավորվել և բավարարվել առանց կրթական համակարգի համարժեք զարգացման:

Խոսելով կրթական կարիքների ձևավորման մասին՝ Ն.Վ.Վասիլենկոն ընդգծում է, որ դա տեղի է ունենում տարբեր մակարդակներում՝ անհատի, խմբի և

ամբողջ հասարակության մակարդակում: Մեր աշխատանքում մենք կդիտարկենք վերը նշված մակարդակներից առաջին երկուսը:

Կրթական կարիքները մարդուն կապում են այն առարկայի հետ, որը նա սովորում է. դրանք դառնում են աշակերտի բնական հարցի պատասխանի աղբյուր՝ «Ինչի՞ս է ինձ պետք այս առարկան»:

Ուսուցչի համար նման հարց (գոնե դասավանդման ընթացքում) ամենից հաճախ այլևս չի առաջանում, քանի որ ընտրելով իր մասնագիտական պրոֆիլը, նա, ամենայն հավանականությամբ, արդեն պատասխանել է դրան. ուսուցիչն ուներ և շատ դեպքերում դեռևս ունի անձնական հետաքրքրություն այս առարկայի նկատմամբ: Սովորողի համար իրավիճակն այլ է թվում՝ նա ստիպված է սովորել ծրագրով, ուսումնական ծրագրով, ժամանակացույցով նախատեսված այս կամ այն առարկան, և կարող է սկզբնական հետաքրքրություն չլինել այս կամ այն գիտական առարկայի նկատմամբ:

Մենք կիսում ենք այն տեսակետը, որ ուսուցչի կարևորագույն խնդիրներից մեկը աշակերտների կրթական կարիքների բացահայտումն է:

3. Կրթական կարիքների զարգացման փուլերը

Հետևելով մարդու կարիքները ուսումնասիրող տեսաբաններին և պրակտիկանտներին (Ա. Ն. Լեոնտև, Ս. Լ. Ռուբինշտեյն, Ա. Մասլոու, Ֆ. Պերլս, Կ. Լևին, Լ. Ի. Բոժովիչ և ուրիշներ), մենք առանձնացնում ենք կարիքի զարգացման մի քանի փուլ՝ առաջացում, ձևավորում, որոնում, բավարարվածություն, ձեռք բերված փորձի յուրացում:

Առաջին փուլը կարելի է անվանել ձևավորում, կարիքի ձևավորում: Դրա էությունը կայանում է նրանում, որ մարդը սկսում է առաջանալ և զարգացնել զգայությունները, գաղափարներ, մտքեր, գործողություններ, որոնցում դրսևորվում են նախադրյալներն ու բաղկացուցիչ կարիքները: Եթե անհրաժեշտությունը հասկանում ենք որպես ձևակերպված, գիտակցված ցանկություն, ապա կա միայն

անորոշ, առաջացող զգայություն և պատկեր: Այս փուլում անհրաժեշտության զարգացման համար կարևոր է ուշադրություն դարձնել, թե ինչ է կատարվում մարդու հետ տարբեր մակարդակներում՝ մարմին, զգացմունքներ, մտքեր, խոսք, երևակայություն:

Երկրորդ փուլը բնութագրվում է այս կամ այն ձևով անհրաժեշտության ձևավորմամբ՝ հստակ պատկեր, միտք, սենսացիա, պահանջմունք: Պահանջմունքը դրսևորվում է որպես ամբողջություն, որպես միասնական և հստակ մի բան: Այս փուլում կարևոր է գրավել ոչ միայն ձևը, այլև պահանջմունքի իմաստը: Աշակերտի հարցերն այն մասին, թե ինչ կարող է հետաքրքրել իրեն այս առարկայում և որն է այն ուսումնասիրելու նպատակը, թաքցնում են կարգապահության մասին սովորելու անհրաժեշտությունը հենց սովորողի համար դրա անձնական նշանակության տեսանկյունից:

Ջ.Մ.Ռոբինի տեսակետի համաձայն՝ այս փուլը բնութագրվում է հետևյալ կերպ. «Այս պահից սկսած՝ հուզմունքը, էներգիան մոբիլիզացվում են և թույլ են տալիս օրգանիզմին դիմել շրջակա միջավայրին՝ ուսումնասիրելու իրեն ընձեռված հնարավորությունները՝ այնտեղ իր կարիքը բավարարելու համար: Շրջակա միջավայրի հետ շփման այս փուլում մարդը կարտադրի այն, ինչը տեխնիկական առումով բնորոշվում է որպես նույնականացում և մերժում, այլ կերպ ասած՝ կկատարի «այո» կամ «ոչ» ընտրելու գործառույթը: «Այո, դա կարող է ինձ հարմար լինել: Ոչ, դա ինձ չի սագում»:

Ուսուցիչին անհրաժեշտ է սովորողների կրթական կարիքների զարգացման փուլը ախտորոշելու և նրանց հետ համատեղ համապատասխան գործողություններ կատարելու կարողություն:

Դիտարկենք ախտորոշման գործընթացը ավելի մանրամասն: Յուրաքանչյուր փուլը բնութագրվում է իր առանցքային հարցով, որին նվիրված է պատասխանը:

Առաջին փուլի համար սա «Ի՞նչ» հարցն է, երկրորդի համար - «Որտե՞ղ», երրորդի համար - «Ինչպե՞ս», չորրորդի համար՝ «Ի՞նչ եղավ արդյունքում»:

Առաջին փուլի համար ցուցիչ են՝ էներգիայի ցածր մակարդակը, առարկայի հետ կապված հետաքրքրությունների ձևակերպման դժվարությունը, շփոթության վիճակ, ներկայության ձևականության զգացում, շփոթություն: Սովորողի դիրքորոշումները՝ Ես չգիտեմ, թե ինչ եմ ուզում: Այս փուլում ուսուցչի զարգացող խնդիրներն են վարքի դիտարկումը, ուշադրությունը սովորողների հայտարարություններին, ժեստերին, նրանց հետ շփվելիս սեփական վիճակին:

Երկրորդ փուլի նշաններն են՝ էներգիայի բարձրացում, խոսքի, շարժումների, հաղորդակցության մեջ ինքնարտահայտման ակտիվություն: Աշակերտի դիրքորոշումը՝ Ես գիտեմ, թե ինչ եմ ուզում, բայց դեռ չեմ գտել, թե ինչպես դա անել: Ուսուցչի զարգացող խնդիրն է բացահայտել անհրաժեշտության իմաստը և աջակցել աշակերտին բավարարելու ուղիներ գտնելու հարցում:

Երրորդ փուլին բնորոշ է գտնված լուծումը, նպատակին հասնելը, հարցի պատասխանը, պլանի իրականացումը: Ընդհանուր ցուցանիշ՝ մարդը ստանում է այն, ինչ ուզում էր: Սովորողի վերաբերմունքը. Ես գիտեմ, թե ինչ եմ ուզում և ինչպես հասնել դրան, բայց վստահ չեմ հաջողության մեջ: Ուսուցչի զարգացող խնդիրն այս փուլում մասնակցությունն է հաջողության փորձին և աշակերտի հետ համատեղ վճռականությունը այն միջոցների և պայմանների, որոնք նրան կհանգեցնեն հաջողության:

Չորրորդ փուլի նշանները՝ կարիքի բավարարման ուղիների և պայմանների հստակ պատկերացում: Սովորողի դիրքորոշումը. Ես գիտեմ, թե ինչ եմ ուզում, ես հաջողությամբ ստանում և գիտակցում եմ իմ մասնակցությունը կարիքի բավարարման գործընթացին: Քանի որ անհրաժեշտության զարգացման բոլոր փուլերն անցել եմ: Ուսուցիչին անհրաժեշտ է սովորողների կրթական կարիքների զարգացման փուլը ախտորոշելու և նրանց հետ համատեղ համապատասխան գործողություններ կատարելու կարողություն:

Չորրորդ փուլում ախտորոշման համար առավել արդյունավետ են վերլուծական և ռեֆլեկտիվ մեթոդները, որոնք կարող են իրականացվել

ինքնագեկուցման, շարադրության, անցած դասի արտացոլման և այլնի տեսքով: Ուսուցչի լրացուցիչ գործողություններ չեն պահանջվում:

Ուսուցիչը կարող է ախտորոշել սովորողների կրթական կարիքները՝ օգտագործելով հետևյալ մեթոդները.

- Դիտարկումներ՝ ինչպես են նրանք իրենց պահում (ինչը կարող է ցույց տալ նման վարքագիծը), ինչ են անում, ինչ դեմքի արտահայտություններ և ժեստեր են անում, հայացքի ուղղությունը, էներգիայի մակարդակը, ակտիվության աստիճանը:
- Խոսքի վերլուծություն՝ բառեր, ինտոնացիաներ, շրջադարձեր, տեմբր, բարձրաձայնություն, հուզականություն, խոսքի մեջ արտահայտված վերաբերմունք:
- Ուսուցչի տպավորությունների և վիճակների վերլուծություն աշակերտի հետ փոխազդեցությունից. ինչ է փոխանցվում մարմնական և հուզական մակարդակներում, հոգեբանական իմաստով ինչպես է այն «վարակում» ուսուցչին:
- Հարցեր, որոնք օգնում են բացահայտել տվյալ դեպքում առկա նշանները, որոնք բնութագրում են որոշակի փուլ:
- Ստուգելով ուսուցչի ենթադրությունները այն մասին, թե որտեղ փուլում է աշակերտը:

4. Կրթական կարիքների բացահայտման մեթոդները

Եկեք անդրադառնանք յուրաքանչյուր փուլի հետ կապված կոնկրետ մեթոդներին:

Առաջին փուլի համար առավել համարժեք ախտորոշիչ մեթոդներն են.

- Դիտարկում, որը կարող է իրականացվել տարբեր ձևերով. ուսուցիչը դիտում է աշակերտներին և դասի ընթացքում նշում է հետաքրքրության աճող և թուլացնող իրավիճակներ. ինքնադիտարկում, որի ընթացքում սովորողը լուծում է նմանատիպ խնդիր՝ լրացնելով իր հետաքրքրության աստիճանի

մասին տեղեկատվությունը իր հետաքրքրության վրա ազդող պայմանների նկարագրությամբ. ստվորողների փոխադարձ դիտարկումը միմյանց համար:

- Կազմելով «Կյանքի քարտեզ», որը բացահայտում է կյանքի հիմնական ոլորտները, որոնք գրավում են ստվորողին, այսինքն՝ թույլ են տալիս իրականացնել կարիքները:
- Գրաֆիկական աշխատանք «Ես», «Իմ երազանքները» թեմաներով:

Երկրորդ փուլում նպատակահարմար է օգտագործել հետևյալ ախտորոշիչ մեթոդները.

- Առարկայի հոգեբանական և մանկավարժական ներկայացում, որի ընթացքում ուսուցիչը պատմում է, թե ինչպես է ընտրվել այս առարկան իր կողմից, ինչ կարիքներ է նա բավարարել և շարունակում է բավարարել.
- Հոգեբանական և մանկավարժական առարկա-անձնային ինքնորոշում, որի ընթացքում աշակերտները տարբեր ձևերով (քննարկում, հարցաշար, ուղեղային փոթորիկ, վիկտորինան, գծագրեր, համակարգչային ներկայացումներ, դիագրամներ, գրաֆիկներ) ցույց են տալիս ստվորելու հնարավորություններ ընդհանուր առմամբ և կոնկրետ կրթական կազմակերպություն, դասարան/խումբ, դասավանդում, անձնակազմը, ուսուցիչը և առարկան, մասնավորապես, կարիքները բավարարելու համար (նույնիսկ պարտադիր չէ, որ իրենք՝ ստվորողները. այս փուլում կարևոր է, որ մեթոդներն ակտիվացնեն մարդու մեջ «կրթություն-մարդկային կարիքներ» կապը):

Երրորդ փուլի ախտորոշման մեթոդներն են.

- «Իմ կրթական հետաքրքրությունների քարտեզը», որը մշակվում է անձամբ աշակերտի կողմից և որն արտացոլում է նրա վերաբերմունքը ակադեմիական առարկաների, ուսուցիչների, այլ աշակերտների, կրթական կազմակերպության, ուսումնական գործընթացի նկատմամբ.
- Հարցում, որի օգնությամբ ուսուցիչը դասի մեկնարկից առաջ բացահայտում է աշակերտների կրթական կարիքները:

Չորրորդ փուլում ախտորոշման համար առավել արդյունավետ են վերլուծական և ռեֆլեկտիվ մեթոդները, որոնք կարող են իրականացվել ինքնազեկուցման, էսսեի, անցած դասի արտացոլման և այլնի տեսքով: Այս փուլի մեթոդները լուծում են երկու խնդիր՝ նախ՝ որոշել աշակերտի կրթական կարիքների բավարարման աստիճանն ու որակը, երկրորդ՝ հասկանալով այդպիսի բավարարվածության պայմաններն ու ուղիները:

Այս ուղղությամբ կառուցված կրթությունը ստանում է ուսուցչի և աշակերտների համատեղ հետազոտության, մասնագիտական և անձնական զարգացման բնույթ: Վերջիններիս մոտ ձևավորվում է ուժեղ կրթական մոտիվացիա, մեծանում է հետաքրքրությունը ուսումնասիրվող առարկայի նկատմամբ, իսկ թեման ինքնին դառնում է բազմակողմանի, խորը, անմիջականորեն կապված անհատականության և նրանց կյանքի հետ: Դա տեղի է ունենում այն պատճառով, որ դպրոցականներն ու ուսանողները, սովորելով բացահայտել և զարգացնել իրենց կրթական կարիքները մեկ ուսումնական առարկայից, կարող են այդ հմտությունը փոխանցել ոչ միայն այլ առարկաների, այլև իրենց առօրյա կյանքում:

Եզրակացություններ

Կրթական կարիքն ունի ընդլայնված վերարտադրության հատկություն, այսինքն՝ որքան բարձր է կրթության մակարդակը, այնքան բարձր է հետագա կրթության անհրաժեշտությունը:

Այսպիսով, վերը նշված բոլորը թույլ են տալիս տեսնել կրթական կարիքների վերլուծության սոցիոլոգիական մոտեցման նշանակությունը, որը կայանում է նրանում, որ անհատի կրթական կարիքը (նրա բովանդակությունը, կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ բնութագրերը) դիտարկվում է սերտորեն կապված:

- 1) սոցիալական խմբի, համայնքի կարիքները, որոնցում ընդգրկված է անհատը.
- 2) կրթական հաստատության սոցիալական գործոնների համակարգում և ամբողջ կրթական ոլորտում.
- 3) սոցիալական այլ հաստատությունների սոցիալական որոշիչ գործոնների համատեքստում.
- 4) ամբողջ հասարակության սոցիալական կապերի և հարաբերությունների համակարգում:

Ելնելով վերը նշվածից, մենք ձևակերպում ենք մեր ուսումնասիրության համար առավել նշանակալից եզրակացությունները: Կարիքները որպես գիտական կատեգորիա ունեն գիտական լայն շրջանակ: Լայն իմաստով կարիքները հանդես են գալիս որպես սոցիալական սուբյեկտի գործունեության սկզբնական շարժիչներ, որոնք արտացոլում են նրա գոյության օբյեկտիվ պայմանները և հանդիսանալով արտաքին աշխարհի հետ հաղորդակցության կարևոր ձևերից մեկը: Կրթական կարիքն առանձնանում է բազմաստիճան ֆունկցիոնալ բազմազանությամբ: Կրթական կարիքները գործում են ոչ միայն որպես անձի զարգացման միջոց, այն կրթական գործընթացի առարկայի մոտիվացիոն մեխանիզմի տարր է, մեխանիզմ, որը ներառում է այս առարկայի կարիքները, նրա հետաքրքրությունները, արժեքային կողմնորոշումները, շարժառիթները և նպատակը:

Գրականության ցանկ

1. Андросов М.А Организационные формы и технологии обучения взрослых (для студентов, обучающихся по специальности 050706 - Педагогика и психология) / Горно-Алтайск: РИО ГАГУ, 2010. -113 с.
2. Гавриленко Л.С., Чупина В.Б., Тарасова Т.И. «ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПОТРЕБНОСТИ»: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ // Современные проблемы науки и образования. – 2016. – № 6.
3. Василенко Н. В. Образовательные потребности и их формирование в экономике знаний /Н. В. Василенко // Международный журнал экспериментального образования. — 2016. — № 3—1. — С. 33—34
4. Кряхтунов М.И . Психологических методов диагностики образовательных потребностей обучающихся
5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. — М. : Смысл; Академия, 2004. — 352 с.
6. Робин, Ж. М. Гештальт-терапия / Ж. М. Робин. — М. : Эйдос, 2014. — 63 с.